

«سوتی دادن» و «خالی بستن» از کجا آمد؟

میرجلال‌الدین کزازی می‌گوید: واژه‌هایی که بر پایه هنجارهای زبان و دگرگونی در واژه‌های زبان فارسی نیستند نمی‌توانند زیست و پیکره زبان فارسی را دچار آسیبی چاره‌ناپذیر کنند.

میرجلال‌الدین کزازی می‌گوید: واژه‌هایی که بر پایه هنجارهای زبان و دگرگونی در واژه‌های زبان فارسی نیستند نمی‌توانند زیست و پیکره زبان فارسی را دچار آسیبی چاره‌ناپذیر کنند.

او در همین زمینه به ریشه برخی از واژه‌های شاخه‌شده توسط گروه‌های مختلف جامعه اشاره می‌کند.

این استاد پیشکسوت زبان و ادبیات فارسی در گفت‌وگو با خبرنگار ادبیات ایسنا، درباره افزایش برخی از واژه‌های نامانوس که در رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی به کار گرفته می‌شود و تاثیر آن‌ها بر زبان فارسی، گفت: زبان پارسی زبانی است استوار و سخت‌جان که به آسانی به گزندهای گران یا آسیب‌های بنیادین دچار نمی‌تواند شد. اگر این‌گونه می‌بود صدها سال نمی‌پایید و فراز و نشیب‌های بسیار را از سر نمی‌گذرانید.

او افزود: در زبان فارسی مانند پاره دیگری از زبان‌های جهانی گویش‌هایی پدید می‌آید. این گویش‌ها گاهی گروهی است، به این معنی که در میان گروهی ویژه کاربرد و روایی دارد. در گذشته این گروه‌ها را بیش‌تر پیشه‌ورزان و صنعت‌کاران می‌ساختند. پاره‌ای از پیشه‌ها دارای گویشی ویژه بودند که در گفت‌وگو با همکاران از آن‌ها بهره می‌بردند؛ از آن روی که رازهای کارشان بر دیگران آشکار نشود. شناخته‌شده‌ترین این گویش‌ها، گویش زرگری نامیده می‌شود.

کزازی اظهار کرد: پدیده تازه در پیدایی گویش در روزگار ما می‌تواند در گویش جوانان و از طریق رسانه‌ها به کار گرفته شود. در این گویش واژه‌هایی پدید می‌آیند که بیش‌تر آن‌ها پایدار نمی‌مانند و پس از چندی به فراموشی دچار می‌شوند.

او درباره دلیل پدیدآمدن چنین واژه‌هایی گفت: به درستی نمی‌توان دانست این واژه‌ها چگونه پدید می‌آید، زیرا بر پایه هنجارهای زبان و دگرگونی در واژه‌های زبان فارسی زیست و گویا به پسند و خواست کسان وابسته است. پاره‌ای از آن‌ها را می‌توان بررسیید و خاستگاه‌شان را نشان داد، اما بسیاری را نمی‌توان.

این نویسنده سپس افزود: اگر بخواهیم در این زمینه نمونه‌ای بیاوریم می‌توان از واژه «خالی بستن» نام برد. این واژه از آن‌جا می‌آید که تفنگ را خالی و بی‌فشنگ بر دوش می‌بستند تا دیگران را بفریبند و بترسانند. از همین رو هنگامی که کسی سخنی بی‌پایه می‌گوید و لاف می‌زند گفته می‌شود کسی خالی بسته است. کنایه دیگری که در این گویش رواج دارد «سه» شدن است که به معنی نادرست کار کردن به کار برده می‌شود. این واژه می‌تواند از موتور خودرو ستانده شده باشد که اگر از هر چهار سیلندر آن یکی از آن‌ها کار نکند خودرو نمی‌تواند کار خودش را انجام دهد.

کزازی همچنین گفت: «سوتی دادن» نیز دیگر واژه‌ای است که در گویش جوانان به کار برده می‌شود. پایه این واژه نیز می‌تواند از ورزش گرفته شده باشد و آن در زمانی است که وقتی ورزشکار خطا می‌کند و داور سوت می‌زند نشانه آن است که بازیکن کار خود را به درستی انجام نداده است، از این روی مایه سوت زدن داور شده است. یعنی لغزش آشکار و خطایی نمایان انجام داده است.

او در پایان اضافه کرد: با این حال که این گویش‌ها در میان گروه‌های ویژه از جامعه کاربرد و فراگیری دارند، حتی اگر کارکرد گسترده هم بیابند، نمی‌توانند زیست و پیکره زبان فارسی را آن‌چنان دگرگون کنند که آسیبی چاره‌ناپذیر به آن برسانند. زیرا زبان فارسی از مایه‌دارترین زبان‌های جهان است.